

sek akár egyesek, akár pártok részéről, azt a mai jelentős történelmi pillanatban feledni kell. Sem Magyarország nem egzisztálhat biztosan egy őszinte, testvéri vonzalommal viseltető, a közös boldogulás, a múltból átszármazó politikai barátság kötelékeivel hozzánk fűződő Horvátország nélkül, sem a horvátországi jövő fennmaradását egy alapjaiban konszolidált, független, hatalmas Magyarország politikai érdekközössége, védelme, szeretete, kölcsönhatása nélkül elképzelni nem lehet. Ne merje pedig állítani senki, hogy mi a múltakra ott és ahol kell, fátyolt ne borítanánk. Ámde lássák be horvát testvéreink, hogy sem nem illő a horvátországi önérzetéhez, sem nem célszerű, sőt talán a múlt története és a jövő horvátországi jövője szerint sem indokolt, ha Bécsben kereskednek, és az osztrák császársági eszmének válnak szószólóivá. Jól tudják ők, hogy mit jelent Ausztria hálája. Előbb a kisujj, aztán az egész kar . . . Aztán mind a két kar . . .

Elsősorban azoknak a vezető horvát politikusoknak feladata, hogy a horvátországi közhangulatát a magyarság felé hajló rokonszenvnek megnyerjék, akik eddig a nagyhorvát ideákat a kétfejű sas égisze alatt vélték megvalósítani. Hirdessék ők sajtóban, klubokban, a társadalmi mindennapi érintkezés fázisaiban, hogy csak a horvát–magyar barátság, a szívben, lélekben és politikai téren való méltányos ki- és megegyezés az a csálhatatlan és természetes vademekum, amely a horvátországi jövő egzisztenciáját a mienkével biztosítja, s akkor semmi, de semmi nehézsége nem lesz annak, hogy a Drávánál ne nyújtsuk át szeretettel békejobbnak. Ha garantálni tudják nekünk a horvátok vezető férfiai a horvát közvéleménynek ezt a nyíltszívűségét, ha a közhangulatba be tudják plántálni ezt a legkevésbé sem lealacsonyító érzelmeket, felfogást, akkor legyenek meggyőződve, hogy ha a magyar sajtóban akár „vonalon alul”, akár „vonalon felül” politizálnak a horvát kérdéssel, ezt a kérdést bármikor, bármely pillanatban örökre megoldjuk, megoldani segítjük egy kiáltással, egy magyaros köszöntéssel:

— Isten hozott benneteket, horvát testvérek!

A részleteket majd elintézzük megértéssel a zöldsztálynál, illetőleg a parlament tanácskozó terében. Mindenesetre adja isten, hogy a rokonszenv által sugallt cikkünk rokonszenvet keltsen a Dráva és a Száva között lakó horvátok között, akiket testvérünknek vallottunk, vallunk és fogunk vallani mindig.

Balla Károly

B

1905 júl. 16

Tomassich Miklós horvát országgyűlési képviselő válaszcikke az Egyetértésben a horvát–magyar együttműködésről¹

Az *Egyetértés* 187. számában Balla Károly úr tollából eredő *Horvátok és magyarok* című cikk országos kétségkívül a legnagyobb rokonszenvet keltette fel, és a horvátországi újságok pártkülönbség nélkül örömmel és őszinte jóindulattal fogadták a testvéries hangú üzenetet. Az egész cikknek a tartalma oly helyes, hogy akár egy szót is hozzátenni feleslegesnek tartom. Mert éppoly szent igazság, hogy nem létezhet erős Magyarország Horvátország nélkül, amint igaz, hogy a horvát nemzet individualitásának fenntartása és fejlesztése csak a magyar birodalmi közösségben érhető el a legjobban. Ezt az igazságot már igen gyakran hallottuk hangsúlyozni úgy a parlamentben, mint a sajtóban, de sajnos: a mindennapi politikában mindinkább az a nézet domborodik ki, mintha az egész Deák-féle ki-egyeztetés magyar részről nagy hiba lett volna, és épp azért ott, ahol csak lehet, a horvátok jogait az államegység javára meg kell szorítani. Innen származik a magyar nyelvnek behozatala ott, ahol a törvények értelmében a horvát nyelv az egyedül jogosult nyelv. Ilyen eljárás mellett nemcsak a törvény szentsége szenved, hanem a nemzet zöme vagy bizalmatlanná, vagy apatikussá válik. A hajlandóság a magyarság-

¹ A közlemény címe és lelőhelye: *Horvátok és magyarok. Egyetértés* 1905. júl. 16; 194. sz.

hoz való közeledésre Horvátországban mindig megvolt, és akármi is történjék a jövőben, ez a hajlandóság meg fog maradni, már azért is, mert a horvátok a múltban szerzett tapasztalatok után meg vannak győződve arról, hogy minden félreértések és sok elszenvedett igazságok dacára egymásra vagyunk utalva. A magyar–horvát közösségben a magyar túlnyomóan *erősebb* rész, és épp ezért kétszeresen kell vigyáznia, hogy a gyöngébb testvért ne bántsa. Ha a magyarok igazán akarnak *egy őszinte, testvéri vonzalommal viseltető* Horvátországot, akkor értsenek meg jól egyet: még álmukban sem gondoljanak arra, *mintha a horvátságot meg lehetne magyarosítani*, és ne tegyenek semmi olyant, ami ilyen gyanút kelthetne. Minden erőszaktól menten kell megcsinálni és csináltatni Horvát – Szlavon országokban a *horvát nemzeti politikát*, és ha ez bekövetkezik, akkor lesz egy meglegedett, *nem kapcsolt* résznek, hanem társországnak tekintett és nevezett Horvátország, Magyarországnak a legszilárdabb támasza. Akkor könnyűszerrel lesz *Dalmátország is* idecsatolható, és csak azután lesz *egy erős és nagy magyar–horvát állami közösség*, amely minden történelmi volt nagyságunkat felül fogja múlni. Akkor a *horvátok a maguk elszántságából fogják megtanulni a magyar testvérnemzet nyelvét*, és a magyar nyelvnek az elterjedése a társországokban nem fog pusztán a magyar államvasutak sineire szorítkozni.

61

Sajtónyilatkozatok a magyar -- nemzetiségi közeledés problémáiról

A

1905 aug. 15

A szlovák nemzetiségi sajtó közleménye: „Mit ígér nekünk a koalíció?”¹

A *Zastava* szerkesztője, Jása Tomić, akinek az életében nem ez az első nagy meggondolatlanság, nemrég Újvidéken magyarul tósztozott arról, hogy amit eddig minden iskola és egyetem gyöngé volt véghezvinni, azaz a magyarok és a nem magyar nemzetiségek közeledését, azt most végrehajtotta a közös veszedelem érzése. Jöjjön bár reánk ínség és megpróbáltatás, legalább – úgymond – hamarább megértjük egymást!

Hálásak vagyunk a *Budapesti Hirlap*nak, hogy válaszolt a megtevédt szerbnek erre a fura őszinteségére. Máshol is van zavar, ez után a válasz után tehát nagyobb világosság keletkezhetett volna.

A magyar újságokban rólunk egymás után két helyes mondatot sem lehet elképzelni. Most is csak úgy locsog a koalíció fő szócsöve.² De helyes, amit róluk, a magyarokról mond.

Így szól: Bécsben az az uralkodó meggyőződés, hogy Magyarországon a nemzetiségek arra valók, hogy a magyar nemzeti törekvések fái ne nőjenek az égig. Állítólag a nemzetiségek vezetői hajlandók is elfogadni ezt a szerepet, ha Bécsben ezt kívánják tőlük. (Milyen hamis kép ez arról, ami Magyarországon már a hatvanas évek első felétől kezdve történt! Micsoda hálátlanság azokkal szemben, akik teljesen kiszolgáltattak bennünket a magyaroknak!) Most is, a válság kezdetétől állandóan fel-fel ajánlkoznak Bécsnek – igaz, nem annyira a szlovákok és szerbek, mint a románok. „Bécsből még nem válaszoltak erre a felajánkozásra. Nem azért, mintha egyáltalában nem számítanának rá. Egyszerűen csak azért, mert még nem találják rá alkalmasnak az időt. Bécsben még remélik, hogy megtörik a magyar nemzeti ellenállást a nemzetiségek segítségével is, más eszközökkel.” De állítólag számolni számolnak velük. Miért szerettek bele egyszerre úgy Bécsben az általános választójogba?

¹ A közlemény eredeti címe és lelohelye: *Čo nám sľubuje koalicia? – Mit ígér nekünk a koalíció, Národné Noviny*, 1905. aug. 15. 95. sz.

² Értsd: a *Budapesti Hirlap*